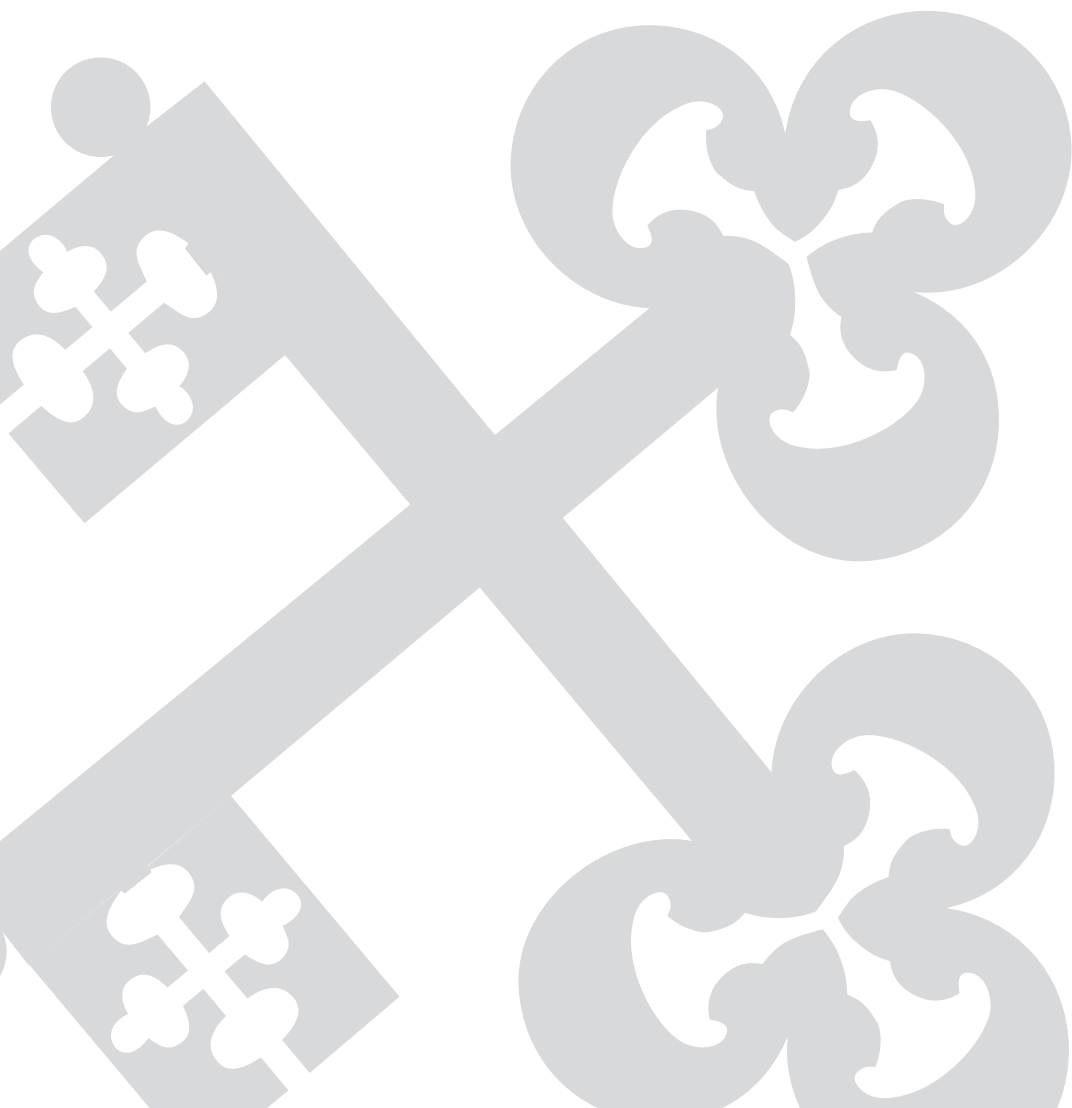




STADSDELAR

-Historia bakom stadelsnamnen



Traktindelningen

År 1968 kom bestämmelser om uppläggande av ett nytt fastighetsregister som skulle föras med hjälp av ADB (administrativ databehandling).

Fastighetsbeteckningarna skulle bestå av ett traktnamn, ett blocknummer och ett enhetsnummer. Det var alltså samma beteckningsätt som man hade för jordregisterfastigheterna, t ex.

Gäddvik 18:274, (som användes i början av 1900-talet).

För gamla Luleå stad gällde då att indela staden i trakter. Dessa motsvarade i stort sett de gamla stadsdelarna. För centrumhalvön valdes namnet Innerstaden, eftersom ordet centrum kändes främmande och inte var lokalisering.

Andra traktnamn som tillkom var Östermalm, Bergviken, Mjölkudden, Notviken, Kallkällan, Klintbacken, Lulsundet, Malmudden, Skurholmen, Örnäset, Bredviken, Hertsön, Lövskatan, Svartöstad och Karlsvik.

Senare infördes traktnamn även inom delar som låg i gamla Nederluleå. I Bergnäset, där fastigheterna kom från Gäddvik, infördes traktnamnet Bergnäset. På Porsön och Norra Björkskatan, som kom från Björksby, fick man trakterna Porsön och Björkskatan. Dessutom Storheden och Ektjärn.

Nya stadsdelsnamn 2009

2009 påbörjade Tekniska förvaltningen med en ny plan för vägvisning i Luleå. Detta arbete föranledde en översyn av befintliga och nya namn på stadsdelar och delområden. Exempelvis ska ett område som tidigare har benämnts industriområde i fortsättningen inte ha denna benämning om områdets huvudsakliga karaktär är annan än industri.

Generella principer för namnsättning tillämpas, vilket bland annat innebär att namn så långt det är möjligt ska ha en anknytning till områdets historik gällande användning, karaktär eller miljö.

Luleå

NE: Namnets närmare betydelse är om-diskuterat, men 'skogssamernas älv' är en rimlig tolkning.

Sunderbyn

Lindblom: En tolkning är att "sunder" motsvarar "söder" och att namnet skulle betyda "Söderbyn". Det finns även andra tolkningar av namnet.

Sandström: Samernas namn på Sunderbyn – "Suntekielas", sunte = fogde, kielas = ås.

Södra Sunderbyn:

Kring bykärnan i Södra Sunderbyn uppkom med åren en omfattande tätbebyggelse. En byggnadsplan fastställdes 1953. I samband med planläggningen av det nya Hammarenområdet ville kommunen även ge en möjlighet till förtätning och utvidgning av bebyggelse vid den gamla planen. Tillsammans med Hammaren skulle det ge underlag för gemensamma skolor, butiker, och annan service. Ett stadsplaneförslag upprättades 1976 men blev endast fastställt för den södra delen. Vid namnsättningen av gatorna försökte man att i så stor utsträckning som möjligt ta vara på de gamla orts- och gårdsnamnen. Samarbete skedde med byåldermannen och andra ordsbor.

Norra Sunderbyn

Traktnamn fastställt i december 2009.

Hammaren

Hammaren i Södra Sunderbyn började planeras och bebyggas i mitten av 1970-talet. Området blev sedan riksbekant för den "spökstad" av grunder och påbörjade hus som under en lång tid blev kvar sedan bostadsproduktionen för Stålverk 80-satsningen hade stoppats. Namnet Hammaren anses komma från "Hambriskift" eller hammarskifte. I Sunderbyn finns på äldre kartor både Storhammaren och Lillhammaren. Det finns även andra

tolkningar till namnet, bl. a. upphöjning med stenig mark. Infarten till området skulle ske från Mariebergsvägen som är en parallellväg med Bodenvägen. En sekundärled lades in som en slinga runt hela området och fick namnet Hammarenvägen. De gamla ägonamnen fick ge namn åt en del av gatorna. Andra gator hade anknytning till lantmäteriförrättningar och arrenden m.m. Delområden inom Hammaren fick namn som t ex. Hemängret, Landbojorden, Plantskolan m fl.

Gammelstad

Betyder Luleå gamla stad.

Kyrkbyn

När Luleå stad grundades år 1921 skedde den första bebyggelsen kring kyrkan. När staden år 1649 flyttades till det nya läget kom området vid sockenkyrkan att kallas Luleå gamla stad eller Gammelstaden. Bebyggelsen har genom åren spritt sig över Stadsön och Öhemmanet. Hela samhället kallades i postalt sammanhang för Gammelstad och det var också namnet på järnvägsstationen. År 1934 fastställdes en byggnadsplan för bostadsområdena omkring kyrkstugeområdet. För att underlätta vägvisningen har Gammelstad delats upp i stadsdelarna Kyrkbyn och Stadsön där gränsen går vid järnvägsspåret. Det fanns förespråkare för att Kyrkbyn i stället skulle heta Kyrkstaden, men man bedömde att namnet Kyrkstaden i första hand avser området med kyrkstugebebyggelse. I det nuvarande samhället ingår till stor del även annan bebyggelse utanför den egentliga Kyrkstaden och namnet Kyrkbyn ansågs därför vara mer adekvat. Många av gatunamnen i kyrkstugeområdet har gammalt ursprung, men i samband med kommunsammanslagningen 1969 gjordes en hel del namnändringar.

Stadsön

Luleå stad erhöll Stadsön som donation

när staden grundades år 1621. Marken skulle nyttjas av stadens innevånare mot att de erlade viss avgäld till staden. Området kallades Ön eller Kyrkoön. Namnet Stadsön kommer i mer allmänt bruk först sedan jordregistret lagts upp i början 1900-talet. Uppodling skedde i första hand av området kring landsvägen mot Gäddvik. På 1798 års karta finns två större vägar inritade. Förutom allmänna landsvägen är det den s.k. Upplännings kyrkovägen eller Upplänningsvägen, Den har även kallats Oppfjärdingens kyrkoväg. Upplänningsvägen motsvarar i dag ungefär den första delen av Övägen. Det fanns också en tredje väg som hade i stort sett samma sträckning som nuvarande Lotsvägen. Den kallades i början av 1800-talet för "Midtiländingsvägen". År 1943 upprättades en avstyckningsplan för sportstugetomter. Sedan dröjde det ända till år 1955 innan bebyggelsen på Stadsön blev reglerad genom en fastställd byggnadsplan och år 1966 kom planen för området norr om Övägen. Stadsön är gammal jordbruksbygd och det återspeglas även i en del av gatunamnen. Vid flerfamiljshusen vid Mariebergsvägen hämtade man inspiration från sagan om Snövit och de sju dvärgarna.

Öhemmanet

Öhemmanet tillhörde från början prästbordets ägor. År 1831 delades Luleå församling upp i Nederluleå och Överluleå församlingar. Man bröt då ut tre s.k. "försäljningshemman". Det var Notvikshemmanet, Öhemmanet och Junköhemmanet. Köpeskillingen för dessa hemman skulle användas för att anskaffa ny mark mm för Överluleå pastorat. Bebyggelsen på Stadsön bredde med åren ut sig allt längre åt söder. År 1963 fastställdes en byggnadsplan för den norra delen av Öhemmanet. Den utvidgades året därpå och 1966 fastställdes planen för flerfamiljshusen. Gatunamnen fick anknytning till jordbruk och sädesslag m.m.

Ektjärn

Bostadsområdet inom den södra delen av Öhemmanet började bebyggas omkring år 1973 och fick namn efter den s.k. Ektjärnen. På äldre kartor heter den i stället Kaptentjärn (Capitainstjern), troligen uppkallad efter kaptenen Erland Lagerbom, som på 1737 års karta upptas som innehavare av en nyröjning nordost om tjärnen. Namnet Ektjärn är av relativt sent datum och har troligen ingenting med trädslaget ek att göra. Man får snarare intrycket av en liten tjärn med en eka. Enligt andra teorier skall namnet anknyta till någon tidigare markägare. Inom Ektjärn ligger socknens tidigare avrättningsplats och gatunamnen har därför fått anknytning till rättsväsendet. Förslagen Repslingan, Galgbacksvägen, Skarprättarvägen, Stupstocksgränd o dyl. ansågs dock alltför makabra.

Kyråkåkra

F.d. Gammelstads industriområde och Stadsöns industriområde (2009). Namnet Kyråkåkra har koppling till markens historiska användning, då marken tidigare tillhörde Prästbordet eller Kyrkoherdebostället. Namnet visar också närheten till verksamhetsområdet Tuvåkra.

Tuvåkra

F.d. Öhemmanets industriområde. Gammelstads IF köpte år 1928 lägenheten Holmstorp nr 1 av Johan Öqvist för 5000 kr och ställde i ordning en fotbollsplan, skämtsamt kallad "Tuvåkra". Här fanns också dansbana och festplats. År 2001 bytte Luleå kommun till sig området i utbyte mot marken vid Gammelstads nuvarande idrottsplats.

Storheden

I mitten av 1960-talet var det aktuellt med en industrietablering inom ett område av kyrkans mark i södra Gammelstad. Marken inköptes och stadsplan upprättades, vägar och ledningar byg-

gdes. Industrisatsningen kom dock inte igång och området fick ligga till sig till år 1970 då stadsplanen ändrades och utvidgades. Området behövde få ett namn. Nordantillheden ansågs vara för långt, Gäddviksheden var heller inte bra. Planer fanns på att göra en stor idrottsplats vid Storsand, men inte heller det namnförslaget vann gehör. Stadsarkitekten Hennig Gjörup kom då på idén: "Låt oss ta Stor från Storsand och heden från Nordantillheden och kalla området för Storheden". Så föddes ett namn som passar området och snabbt blev vedertaget. Inom den södra delen av området fanns tidigare sand- och grustäkter och en murbrukfabrik som fick bli en utgångspunkt vid namnsättningen. I den norra delen fanns ett slakteri och bilprovningen som båda utförde besiktningar. Delområdena kallas ofta för Storhedens Södra resp. Norra industriområde.

Karlsvik

Till Luleå stads donationsjord hörde även Nordantillheden eller Gäddviksheden som området även kallades. Marken uppläts för uppodling men även för industrier. År 1874 uppläts till Luleå Ångsnickeri AB en lägenhet på Lappskataudden för uppförande av Ångsåg, senare även en strandplats mellan Carlsviks ångsåg och Carlshäll. Där uppfördes bl.a. en ångsåg (1875) och ett järnverk. I Karlsvik uppfördes bostäder för arbetare och tjänstemän. Luleå kommun förvärvade 1975 den mark som innehades Svenska Vägaktiebolaget och blev därigenom ägare till största delen av marken inom Nordantillheden. Först år 1975 sattes namn på gatorna inom Karlsvik och de fick återspegla det gamla brukssamhället med den klasskillnad i boendet som man kunde utläsa av de gamla kartorna.

Arcus

Betyder båge, valv.

Karlshäll

Luleå Trämassefabrik byggdes 1911-1912 och ägdes av Luleå Träsliperi AB. Senare ägare var Baltiska Trävaru AB, AB Ytterstfors Munksund och Munksunds AB. Fabriken stängdes år 1962 och såldes därefter till Luleå kommun.

Notviken

På äldre kartor kallas den inre delen av Lulefjärden för Notviken eller Stor Notviken. Mest känd är kanske Notviken för att Norrbottens Fältjägarrekår och Norrbottens regemente hade sin övningsplats där under åren 1883-1907. På 1920-talet behövdes mark för bostäder åt arbetarna vid järnvägverkstaden och en stadsplan upprättades år 1926.

Kvarteren och en del av gatorna fick namn med anknytning till verksamheten vid järnvägsverkstaden (färdig 1912) som t.ex. Loket, Tendern, Bufferten och Sliden. I övrigt fanns det både lokala namn och namn med personanknytning. Bebyggelsen växte med åren ihop med Mjölkudden och det kan vara svårt att säkert bestämma gränsen mellan stadsdelarna.

Tuna

Det stora bostadsområdet Kristallen började byggas i mitten av 1960-talet på mark som tidigare kallats Tuna. Den interna adressgatan fick namnet Tunastigen. Tuna var tidigare brukligt namn på stadsägan 552-553. År 1856 omnämns "Handl. Ol. Bergmans egendom Stora Tuna kallad.". (Tuna anses kunna ha betydelsen inhägnat område).

Jernstan

Områdets tidigare namn Järnvägen används inte, troligen delvis på att det ger fel associationer gällande området läge. Industriområde i norra Notviken vid f.d. Notviksverkstaden. (Tidigare föreslaget som Östra Storheden men detta namn ansågs inte lämpligt med tanke på problem med förväxling och skyltning i förhållandet till det närliggande området Storheden). Jernstan har både en kopp-

ling till områdets tidigare användning, och bedöms dessutom vara gångbart för ett modernt handelsområde.

Notviksstan

F.d. Notvikens industriområde.

Mjölkudden

Mjölkudden var av ålder stadsbornas mark för kreatursbete och mindre odlingar. Med tiden tillkom även en del bebyggelse. Man har bl.a. namnen Tuna, Munkeberg, Fjällstuen och Rökstugan. Det fanns också en del sommarstugor inom området. År 1944 antogs en stadsplan som omfattade hela området upp till planen för Notviken. Den södra delen av Mjölkudden hade i planen lagts ut som jordbruksområde.

Detta föranledde kraftiga protester från markägarna som bl.a. misstänkte att det fanns en baktanke att området skulle få stå orubbat tills det blev aktuellt med någon storindustri.

Byggnadskontoret hade i samråd med stadsdirektören upprättat förslag till namn på gator och allmänna platser. Dessa fastställdes i oktober 1945 av stadsfullmäktige. 1959 kom planen för den södra delen av Mjölkudden. Gator och kvarter fick namn med anknytning till båtar och tillbehör mm.

Munkeberg Strand (2012)

Planerat bostadsområde vid sydöstra delen av Mjölkuddsstranden.

Porsön

Några år före kommunsammanläggningen 1969 förvärvade Nederluleå kommun stora delar av marken inom Porsön som då tillhörde Björby. Särskilt livliga var markaffärerna kring julen 1967, beroende på ändrade skatteregler från det följande årsskiftet. Marken kom att användas när en Teknisk Högskola skulle förläggas till Luleå. Byggnadsstyrelsen ville gärna ha en centralt belägen tomt, men sedan kommunen lovat att även bygga ett bostadsområde i anslutning till

högskolan, accepterades läget på Porsön. Den gamla Björsbyvägen som gick genom skolområdet fick en ny sträckning och blev tillfartsväg till högskolan. Namnet ändrades 1971 till Porsövägen, men ändrades senare till Högskolevägen. Stadsplanerarna ville gärna ha särskilda arbetsnamn på de olika byggnadsområdena. Eftersom namn på kartor bör vara så korta som möjligt, kortades en del av namnen ner. Lillporsöberget blev Berget, Holmsundet – Sundet, Porsöstranden – Stranden, Porsöudden – Udden. Övriga områdesnamn var Centrum och Lillön. Gatunamnen anknöt till högskolan och dåvarande SGU.

Porsölund (2012)

Nytt delområde planeras norr om snötippen.

Berget

Kommer från Lillporsöberget. Delområde inom Porsön.

Sundet

Kommer från Holmsundet. Delområde inom Porsön.

Lillporsön (2009)

Delområde inom Porsön.

Storporsön

Delområde inom Porsön.

Aurorum (1975, 1987,2009)

Området kallades tidigare Ytterviken Västra. Efter planändring utökades området norrut och kallades även för Teknikbyn Aurorum. Nya gator blev Teknikvägen och Datavägen. Numera kallas området för enbart Aurorum.

Porsödalen (2009)

F.d. Porsögårdens industriområde. Porsödalen var tidigare föreslaget för ett industriområde norr om Universitetet.

Ytterviken (2009)

År 1966 upprättades förslag till stadsplaner för industriändamål inom Ytterviken på båda sidor om Haparandavägen. Områdena kallades ett tag för

Västra och Östra Ytterviken. Namnen var lätta att förväxla för dem som hade ärenden till industriområdena. Man ändrade därför namnen år 1975.

Den västra delen med Scania-Vabis verkstadsanläggning och KF lagercentral döptes om till Porsögårdens industriområde. Där ingick också den av kommunen inköpta Porsögården som tidigare varit försöksanstalt för utsäde. Den östra delen fick därigenom ensamrätt till namnet Yttervikens industriområde.

År 2009 ändrades namnet till enbart Ytterviken.

Bergviken

Stadsdel där den södra delen kallas Gamla Bergviken. Bergvikens historia sträcker sig tillbaka till 1800-talet, då den första förstadsbebyggelsen växte fram i stadsdelens sydvästra del. Huvuddelen av stadsdelens bebyggelse tillkom dock från 1930-talet till 1960-talet.

Klintbacken

Infarten till området sker efter Klintvägen (f.d. Kallkällevägen). Lokalgatorna fick anknytning till Kajaklubbens anläggning, Kanotvägen och Paddelvägen. Här fanns tidigare en hoppbacke.

Kalkällan

Kallkälleområdet eller Norra Bergviken som det kallades i stadsplanesammanhang, började exploateras i mitten av 1960-talet. Där fanns tidigare bl.a. stadens växthus, som då flyttades till industriområdet i Ytterviken och därefter till Björsbyn.

Gamla Bergviken (2009)

Södra delen av Bergviken.

Skutviken

Den norra delen av Stadsviken kallades Skutviken. Den största delen är utfylld och namnet lever kvar i Skutvikens industriområde som år 2009 ändrades till enbart Skutviken.

Björnsbyn

Lindblom, Pellijeff: Av mansnamnet Björn. Björnsbyn är en historisk by i Nederluleå socken. Sedan 1969 tillhör den Luleå Kommun. Flera av Luleås stadsdelar ligger på mark som ursprungligen har tillhört Björnsbyn, nämligen Porsön, Björkskatan, Malmudden, Lövskatan och Svartöstad.

Hällbacken (1991)

Arbetsnamnet för ett av de nya bostadsområdena var Västra Bensbyn. De planerade områdena skulle sammanbindas med Sinksundsleden. Arbetsnamnen med Västra och Södra Bensbyn skulle bytas ut. Området låg inte heller inom Bensbyns gränser. Förslaget blev då Lejde efter fastigheten Lejde 1:1 som var mark till f.d. soldatrotan nr 91 Lejman i Björnsbyn. Det kom kraftiga reaktioner mot namnet. Man ansåg att ordet "lej" på dialekt betydde ful. Efter en omfattande diskussion och skrivelser i tidningarna togs i stället namnet Hällbacken.

Björkskatan

Vid tiden för kommunsammanslagningen 1969 hade det lagts fram ett förslag till stadsplan för "Nederluleådelen" av Björkskatan. Gatorna fick här namn som syftade på årstider och väderlek m.m. Björkskatan tillhörde historiskt sett byn Björnsbyn i Nederluleå socken. I vad som nu är stadsdelens sydvästra del låg några gårdar, varav en av bevarad, som gick under namnet Björkskatan. Strax utanför dessa ligger den lilla ön Björkskatagrundet. Mellan denna och Lulsundskanalen sträcker sig Björkskatafjärden. Björkskatan kom senare att syfta på bebyggelsen söder om kommungränsen, det vill säga dagens Lulsundet.

Efter kommunsammanslagningen 1969 kunde staden Luleå expandera norrut. I början av 1970-talet byggdes några hundra villor kring ett antal säckgator kring Midsommarvägen och Vårvägen. Det var den första delen av en större stadsdel, som ursprungligen benämndes Norra Björkskatan. Namnet kortades snart till Björkskatan, samtidigt som Lulsundet återfick sitt tidigare namn. Namnet Norra Björkskatan, förekommer dock fortfarande på vägskyltar i området.

Större delen av Björkskatan, inklusive centrumläggningen, byggdes under sent 1970-tal. Vid denna tid förbands stadsdelen även med Porsön och det framväxande Luleå tekniska universitet, dels genom en gång- och cykelbro, dels genom trafikleden Björkskataleden.

Bebyggelsen kring Regnvägen och Tövägen planerades ursprungligen under 1970-talet, men sköts på framtiden i samband med att planerna för Stålverk 80 skrinlades. De sydöstra delarna av Björkskatan växte därefter fram under 1980-talet och 1990-talet. Under denna tid byggdes även studentbostäder vid centrum.

Lulsundet

Sundet mellan Skurholmsfjärden och Björkskatafjärden kallas av ålder för Lulsundet. Över detta sund gick vägen från staden mot Bensbyn, den s.k. Bensbyvägen. De bebyggda områdena på ömse sidor av sundet kallades tidigare båda för Lulsundet. På senare tid har västra delen i stället fått ingå i stadsdelen Bergviken. När den första stadsplanen på östra sidan fastställdes år 1958 kallades hela området från Lulsundet upp till gränsen mot Björnsbyns mark för Björkskatan. Den "riktiga" Björkskatan låg dock inom Björnsbyns område. När man började bygga ut den norra delen av området kom Björkskatan att bli en stor och långsträckt stadsdel. Den delades dessu-

tom av förbindelseleden till Porsön, Björkskataleden. För att underlätta trafikföringen började man använda benämningen Norra Björkskatan för det nya området norr om Björkskataleden. Numera skyltas det norra området som enbart Björkskatan och den södra delen som Lulsundet. Det kan tydas som en återgång till den gamla indelningen. I 1958 års stadsplan gav man gatorna namn som anknöt till den militära verksamheten vid närbelägna Lv 7.

Kronan (1993, 2003)

F.d. Lv 7 kasernområde mm. Lv7 flyttade år 1992 till Boden och Luleå kommun övertog regementets anläggningar och markområden. Norrbottens Kuriren utlyste en namntävling och fick in ca 190 namnförslag. Namnberedningskommittén förordade namnet Kronan eftersom området hade gammal militär anknytning och det blev också Byggnadsnämndens beslut År 2003.

Kronanbacken

Delområde är beläget på Ormbergets sydvästsluttning, ovanför arbetsområdet Kulturbyn Kronan.

Kronandalen (2012)

Området vid stadion och återvinningscentralen

Kulturbyn Kronan

Området med fd Kasernbyggnader.

Kronanhöjden (2012)

Området med Riksbyggens färdigställda hus.

Lulsundsberget (2003)

Delområde inom Kronan.

Östra Kronan (2003)

Delområde inom Kronan.

Skurholmen

I slutet av 1800-talet bildades Skurholmsstadens municipalsamhälle. Marken tillhörde Hertsö by och man avstyckade tomter för bostadsbebyggelse. Den 1 januari 1933 inkorporerades Skur-

holmsstaden med Luleå stad och man upprättade en ny stadsplan år 1935. För att undvika namnligheter med gator i Luleå stad ändrades en del av de äldre gatunamen i Skurholmen.

Västra Skurholmen

Den nya Svartövägen delade Skurholmen i två delar. Den västra delen (närmast stan) kallas ibland för Främre Skurholmen, men det vedertagna är numera Västra Skurholmen. Den östra delen har då fått benämningen Östra Skurholmen.

Burströmska gården

År 1968 skulle den s.k. Burströmska gården bebyggas. Området delades av den nya Svartövägen. För den västra delen med småhus fastställdes adressnamnet Skurholmsgatan. Det fanns även örslag på Moréns gränd efter Artur Morén som tidigare ägt den närbelägna stadsägan. För flerfamiljshusen på den östra sidan föreslogs Burströmsvägen. Byggnadsnämnden fick bakläxa i drätselkammaren beträffande Burströmsvägen och Moréns gränd. Under tiden hade planen för den västra delen hunnit ändras så att Moréns gränd kunde ersättas med Rundgatan. Byggnadsnämnden framhärdat om namnet Burströmsvägen och androg bl.a. att namnet Burströmska gården var ett vedertaget namn för området. Johannes Burström var kanske inte någon välkänd person i Luleå stads historia, men namnet anknöt till platsen och inte till personen. De styrande böjde sig för den motiveringen och fastställde namnet Burströmsvägen.

Bredviken

Efter inkorporeringen av Skurholmsstaden på 1930-talet flyttades gränsen mot Hertsö by ut till nuvarande Rågångsvägen. Med tiden uppstod en randbebyggelse vid stadsgränsen och länsstyrelsen beslöt år 1945 att en byggnadsplan skulle upprättas för Bredvik som området kallades. År 1959 införlivades Bredviksområdet med Luleå stad och en stadsplan upprättades. År 1960 kom planen för området i norr och nordost. Huvudvägarna var Bredviksvägen, som gick i en slinga inom området, Knöppelåsvägen

och Brändövägen. Gatunamnen fick anknytning till fiskeredskap o. dyl.

Knöppelåsen

Delområde inom Skurholmen.

Lerbäcken

Hertsöns bostadsområde kompletterades i mitten av 1970-talet med ett villaområde norr om Hertsövägen. Området fick namnet Lerbäcken av den bäck som rinner genom området. Tillfartsvägen döptes till Lerbäcksvägen. Det namnet hade tidigare använts inom Hertsöområdet men byttes år 1974 ut mot Backmyrvägen. Enligt 1974 års stadsplan skulle området ge plats för 176 egnahem, 52 lägenheter i radhus, 31 alternativhus och ett servicehotell. Något servicehotell blev inte byggt utan området användes i stället för bostadsbebyggelse. Vägen mellan Lerbäcken och Kvarnbäcken fick namnet Skiljevägen, dvs. en väg som skiljer de båda områdena åt. Gator och kvarter fick namn med anknytning till mynt och penningväsende m.m.

Kvarnbäcken

I slutet av 1960-talet var Luleå stad i stort sett fullbyggd inom stadsgränsen och man sökte efter områden för ny villabebyggelse. Ett sådant område som kunde utnyttjas var Kvarnbäcken sedan Luleå skytteförenings skjutbana hade flyttas till den nya anläggningen vid Knöppelåsen. En stadsplan fastställdes 1968. Området fick sitt namn av Kvarngårdsbäcken. Namnet var något för långt och kortades ned till Kvarnbäcken. Gatunamnen fick anknytning till kvarnrörelse o. dyl.

Hertsön

Vid tiden för kommunsammanläggningen 1969 diskuterades livligt vilket bostadsområde som skulle exploateras först, Hertsön eller Björkskatan. Inom Hertsön ägde staden den mesta av marken medan Björkskatan behärskades av ett par större byggföretag. Man valde Hertsön. Stadsplanen utformades som en

s.k. elastisk stadsplan där man inom storkvarteren endast angav tillåten exploateringsgrad, men inte i detalj reglerade hur bebyggelsen skulle ske. Upphandlingen av byggandet skedde som totalentreprenad. Entreprenaden delades mellan två byggföretag. Man började bygga i mitten av området och sedan växte stadsdelen fram åt norr och åt söder. Hertsöområdet matades genom en vägslinga norr och öster om området (Avaviksvägen). Från denna väg gick ett antal huvudvägar in i området och vägnamnen för dessa togs från en del lokala namn inom Hertsön. Storkvarteren gavs fantasinamn som i viss mån återspeglar namnen på gatorna. Grupper av gatunamn gavs omväxlande ändelsen "stigen" eller "gränd" för att ytterligare variera namnformerna. För att underlätta trafiken till området uppdelades det i delområdena Hertsö kullar längst i nordväst, Hertsölund i mitten och Hertsö ängar i söder. Senare har även Hertsö centrum kommit att bli ett eget område. Lindblom: I namnets förled ingår med stor sannolikhet mansnamnet Herse.

Hertsö kullar

Uppdelades i kvarteren Snömannen, Bärplockaren och Storfiskaren.

Hertsö centrum

Med Hertsötorget.

Hertsö ängar

Uppdelades i kvarteren Fågelskådaren, Fågelkännaren, Fågelhandlaren och Hertsö by.

Hertsölund

Uppdelades i kvarteren Storstjägaren, Jaktlaget, Pälsjägaren och Viltvårdaren.

Hertsöheden (2012)

Området ligger öster om Lerbäcken och norr om Hertsövägen. Hertsöheden inköptes år 1689 från fem byamän i Björkskatan.

Hertsöfältet (2012)

Delområde Hertsölandet, vid Räddningstjänstens Utbildningscentrum.

Svartön

Den gamla malmkajen vid Svartön användes fram till 1996 för LKAB:s utskjeppning av järnmalm. Kajen är numera hemmahamn för de fyra största statsisbrytarna. Den används även som kajplats för kryssningsfartyg som anlöper Luleå.

Svartöstaden

Hela Svartön tillhörde tidigare till Björnsbyn i Nederluleå. Genom laga skiften och hemmansklyvningar delades Svartön upp i ett stort antal skiften och områden. I slutet av 1800-talet började det växa upp bebyggelse i det område som vi nu kallar Svartöstaden. Svartöstaden bildade ett eget s.k. municipalsamhälle ända fram till 1933 då det inkorporerades med Luleå stad. Man blev då tvungen att ändra de flesta gatu- och kvartersnamnen eftersom samma namn redan fanns i staden.

Örnäset

När Norrbottens Järnverk, NJA, började byggas i mitten av 1940-talet uppkom ett stort behov av bostäder, i första hand i hyreshus.

Ett välbeläget område var då Stora och Lilla Lövskatan. En stadsplan upprättades och fastställdes 1949. Nu började man allmänt kalla området för Örnäset. Det finns inget belägg för det namnet, däremot finns namnet Orrnäset på Hertsöns laga skifteskartor. (Ör = grovt grus). Gatunamnen fick bl.a. anknytning till stadens tidigare laxfisken i Edefors samt fiskerinäring och jakt m.m.

Lövskatan

Den nordligaste delen av det som vi idag kallar Lövskatan eller Lövskataheden

började bebyggas ungefär samtidigt som Skurholmsstaden. År 1897 hade det upprättats förslag till tomtindelning inom del av det s.k. Wallinska torpet. Det området hade sedan även kallats Lilla Lövskatan. Räknades tidigare som del av Skurholmen. År 1942 tillkom ett område söder om Södergatan och som i plansammanhang kallades för Lövskataheden

Malmudden

År 1947 upprättades en stadsplan för den s.k. Koudden. Marken hade förvärvats genom bytesavtal med SJ. Namnet Koudden ansågs inte vara lämpligt för ett bostadsområde.

Drätselkammaren beslöt att utlysa en namntävling med pris om 25, 15 rest 15 kronor. Det kom in 55 namnförslag. Inget av namnförslagen antogs och stadsfullmäktige fastställde i stället namnet Malmudden. Koudden har troligen fått sitt namn av att det där kring förra sekelskiftet fanns en karantänsanstalt för husdjur.

Östermalm

Ibland räknas hela området mellan Lulsundet och Kungsgatan till Östermalm. I dagligt tal avser man området öster om järnvägen. Även kallad Sotarstan.

Östra Stranden (2006)

Föreslaget bostadsområde vid Skurholmsfjärden i anslutning till f.d. godsterminalen och järnvägsstationen. Det tidigare förslaget Hästängen ansågs ej så lyckat.

Centrum

Gültzaudden

Fick sitt namn efter Christian Gültzau, född 1796, och som år 1837 fick den norra delen av Skatan upplåten för skeppsbyggnad. Han anlade där Josefinevarv,

uppkallat efter kronprins Oscars (senare Oscar I) gemål Josefina. Varvet gick i konkurs år 1840 och Gültzau flyttade två år senare till Gävle där han dog år 1870.

Norra hamn

Delområde inom Centrum.

Stadsviken

Viken mellan Innerstaden och Mjölkudden.

Charlottendal

Del av Innerstaden. Här öppnades år 1951 stadens första egentliga daghem.

Västra Stranden

Namn på området väster om Residensgatan mellan Oscarsvarv och Gültzauud- den.

Innerstaden (1970)

Tidigare kallad city eller centrum. Bytte namn eftersom det fanns centrum på flera ställen. Namnet skulle även användas som traktnamn vid uppläggandet av det nya fastighetsregistret.

Oscarsvarv

Efter kronprins Oscar (Oscar I).

Södra hamn

Det nya bostadsområdet med "Tutti-frutti-husen" kom att kallas Södra Hamn. Infarterna till området utgörs av förlängning av Kungsgatan och Smedjegatan och namnades till Södra Kungsgatan respektive Södra Smedjegatan.

Bergnäset

Bergnäset ligger på södra sidan av Lule älv. På 1880-talet anlades en häradsväg mellan Luleå och Gäddvik med en färja över älven. Den nya förbindelsen gjorde Bergnäset attraktivt för bebyggelse och år 1900 fanns det planer med ca 140 tomter som i huvudsak låg efter nuvarande Villavägen och Brunnsgatan. Bebyggelsen var länge koncentrerad kring Färjvägen,

Brunnsgatan och Villavägen. Detta område kallades senare för Gamla Bergnäset. Genom den nya bron över älven och Älvbrovägen kom området att delas. Den norra delen kallas ibland fortfarande för Gamla Bergnäset men också för Norra Bergnäset.

Efter tillkomsten av bron har bebyggelsen haft en snabb ökning. Byggandet har skett i etapper med namn på delområdena som t.ex. Villastaden, Trolleberg, Trollnäs, Trollheden och Bergstaden Bergnäset skrevs i äldre tider ofta som Bärnäset.

Gamla Bergnäset (2009)

Delen av Bergnäset norr om Älvbrovägen. Tidigare kallat Norra Bergnäset.

Trollstaden

Samlingsnamn för Trolleberg, Trollheden och Trollnäs.

Bergstaden

Delområde i Bergnäset.

Kallax företagsstad (1991)

F.d. Bergnäsets industriområde. Ändrat 1991 till Kallax Företagsstad.

Gäddvik

Lindblom: I namnet ingår fisknamnet gädda.

Norra Gäddvik

Delområde inom Gäddvik.

Södra Gäddvik

Delområde inom Gäddvik.

Rekommenderad litteratur för ytterligare information:

Gatu- och vägnamn i Luleå kommun, Georg Palmgren 2010.

Gatunamn i Luleå, Georg Palmgren 1991

Källor:

Gatu- och vägnamn i Luleå kommun, Georg Palmgren 2010.

www.lulea.se